

Czynniki socjalizacji

- Wprowadzenie
- Przeczytaj
- Schemat
- Sprawdź się
- Dla nauczyciela

Bibliografia:

- Źródło: Roman Dmowski, *Myśli nowoczesnego Polaka*, Wrocław 1994, s. 121.
- Źródło: Thomas Luckmann, Peter L. Berger, *Spółeczne tworzenie rzeczywistości*, Warszawa 1983, s. 204.
- Źródło: Mateusz Albin, *Obowiązek szkolny można spełnić w domu. Coraz więcej rodziców decyduje się na edukację domową*. 18.02.2015 r.. dostępny w internecie:

serwisy.gazetaprawna.pl [dostęp 14.07.2020 r.].

- Źródło: Roman Dmowski, *Myśli nowoczesnego Polaka*, Wrocław 1994, s. 121.
- Źródło: Tomasz Wituch, *Przedmowa do "Dmowski Roman, Polityka polska i odbudowanie państwa"*, t. 1, Warszawa 1988, s. 18.
- Źródło: Bohdan Cywiński, *Rodowody niepokornych*, Warszawa 2010, s. 27.
- Źródło: Roman Wapiński, *Roman Dmowski*, Lublin 1988, s. 314.
- Źródło: "Deklaracja ideowa Obozu Wielkiej Polski" [w: *Roman Dmowski o ustroju politycznym państwa*], oprac. Krzysztof Kawalec, Warszawa 1996, s. 94.
- Źródło: Roman Dmowski, *Polityka polska i odbudowanie państwa*, t. 2, Warszawa 1988, s. 52–53.

Czynniki socjalizacji

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Mało kto lubi być pouczany, a bardzo często tak właśnie odbieramy rady, porady, nakazy i przekazy, zwłaszcza że dochodzą one do nas zewsząd. Im człowiek młodszy, tym częściej je słyszy i tym słabiej może się im przeciwstawiać. Ale nie ma innego sposobu, by stać się pełnoprawnym członkiem społeczeństwa. Każdy człowiek prędzej czy później osiąga ten etap. Jak szybko i w jakim stopniu, zależy nie tylko od nas samych. W znacznej mierze decydują o tym czynniki socjalizacji. Warto je znać, aby świadomie z nich korzystać.

Twoje cele

- Wyjaśnisz charakter procesu socjalizacji oraz socjalizacji odwróconej.
- Przeanalizujesz przypadki konformizmu oraz nonkonformizmu.
- Wskażesz zalety oraz wady konformizmu i nonkonformizmu.
- Ocenisz, jak poszczególne czynniki wpływają na przebieg socjalizacji oraz jakie miały znaczenie dla różnych pokoleń.

Przeczytaj

Źródłem procesu socjalizacji jest uniwersum kulturowe danego społeczeństwa. Tam zgromadzone są wszelkie treści, które otrzymują nowi członkowie społeczeństwa. W procesie swojego uspołecznienia zdobywają oni wiedzę, umiejętności oraz [internalizują](#) wartości i normy tworzące ład aksjonormatywny społeczeństwa.

Socjalizacja

Jest to proces, w którym jednostka, ze swoimi specyficznymi biologicznymi i psychicznymi dyspozycjami, staje się dojrzała społecznie. Przebiega w dwóch, nakładających się na siebie fazach: [socjalizacji](#) pierwotnej i wtórnej.

[Socjalizacja pierwotna](#) zazwyczaj przebiega według schematu: dorosły wychowawca – młody wychowanek. W trakcie [socjalizacji wtórnej](#) ten schemat może być już zaburzony. Im starsza jest jednostka socjalizowana, tym większe prawdopodobieństwo, że natknie się na młodszego od siebie nauczyciela. Tak się właśnie dzieje w procesie [socjalizacji odwróconej](#).

W trakcie socjalizacji jednostka kształtuje swoją [osobowość](#). To ona decyduje o postawach, jakie zajmuje jednostka wobec świata (na przykład, w jakich sytuacjach są one [konformistyczne](#), a w jakich – [nonkonformistyczne](#)), przyjmując [role](#) w [grupach społecznych](#).

Czynniki socjalizacji (podmioty socjalizujące)

Treści z uniwersum kulturowego przekazywane są nowym członkom społeczeństwa przez różne podmioty. Są to instytucje społeczne wywierające wpływ na jednostkę, dlatego określamy je mianem czynników socjalizacji. Zazwyczaj wymienia się następujące: rodzina, grupa rówieśnicza, szkoła, media. To, która z owych instytucji wiezie prym w przekazie treści kulturowych, zależy między innymi od wieku socjalizowanej jednostki. Im starszy jest wychowanek, tym liczniejsze są podmioty wyposażające go w umiejętności i wiedzę niezbędną w dobrym funkcjonowaniu w różnych wymiarach społecznego życia. Większa jest również jego samodzielność w pozyskiwaniu treści socjalizacyjnych i kształtowaniu własnej osobowości.

Czy internet można traktować jako odrębny czynnik socjalizacji? W większości analiz społecznych urasta on do rangi odrębnego podmiotu. Pamiętaj jednak, że sieć to tylko specyficzna „przestrzeń” i nieznane wcześniej formy oraz reguły komunikacji. One jedynie przybliżają nam podmioty istniejące w realnym świecie. Znosząc bariery fizyczne i mentalne, pozwalają na łatwiejsze dotarcie do informacji, ale także wystawiają na oszustwa nowego typu. Zarówno za pierwszym, jak i drugim zawsze stoją ludzie bądź instytucje.

Źródło: geralt, domena publiczna.

Poniżej prześledzisz, w jaki sposób poszczególne instytucje wpływają na socjalizację jednostki.

Rodzina

Rodzina jako grupa pierwotna ma fundamentalne znaczenie dla jednostki. W rodzinie tworzy się jej obraz świata społecznego. W niej jednostka buduje podstawy swojej tożsamości społecznej w kategoriach rasy, płci, religii oraz przynależności do klasy lub warstwy społecznej. Każdy członek rodziny, choć w różnym stopniu, bierze udział w procesie socjalizacji. W funkcjonującym współcześnie wzorze rodziny obowiązki opiekuńcze pełni najczęściej matka (niekiedy babcie, dziadkowie). Jeśli matka pracuje, w opiekę włącza się również ojciec, a w następnej kolejności placówki opiekuńczo-wychowawcze (żłobek, przedszkole). Matka zapewnia emocjonalne bezpieczeństwo dziecku i już od najwcześniejszego okresu uczy niezbędnych umiejętności związanych z samoobsługą i zaspokojeniem potrzeb. Jednocześnie dziecko powoli zaczyna przyswajając sobie reguły (normy) zachowania między rodzicami a dzieckiem i innymi członkami rodziny: dziadkami, rodzeństwem, kuzynami, wujkami itp. To poszerzanie społecznego świata dziecka następuje sukcesywnie. Nadal występuje w naszym społeczeństwie

dwudzielnosc wychowania: dziewczynki sa wdrazane do przyszlej roli gospodyni domowej (gotowanie, pranie, poslugiwanie sie sprzetem AGD i innymi urzadzeniami ulatwiajacymi i skracajacymi prace w gospodarstwie domowym), a chlopcy zdobywaja proste umiejetnosci techniczne, ktore byc moze w przyszlosci skojarzone zostana z ich rolami zawodowymi. Jest to jedna z wielu mozliwosci wychowawczych – stereotypowa i uproszczona.

Grupy rowiesnicze

Sa to na przyklad grupy zabawowe w dzieciinstwie, grupy znajomych, przyjaciol w pozniejszym zyciu – pelnia one zlozona role w procesie socjalizacji. Od najmłodszego wieku uczestnictwo w grupie umożliwia konfrontacje z rowiesnikami wlasnych umiejetnosci i zasad wyniesionych z domu rodzinnego. Grupy rowiesnicze uczą kooperacji i wspoldzialania, ksztaltuja przekonania rowiesnikow dotyczace samych siebie, jak tez innych znaczących osob w srodowisku spolecznym. We wczesnych latach to rodzice decyduja, w jakiej grupie zabawowej uczestniczy dziecko, dlatego wplyw grupy na proces socjalizacji zalezy w duzej mierze od ogolnej charakterystyki srodowiska spolecznego, w ktorej rodzina funkcjonuje. Dziecko, dorastajac, juz w pelni swiadomie doбира sobie grupe, w ktorej chce uczestniczyc. Sklad spoleczny grupy staje sie bardziej zroznicowany, co jest miedzy innymi konsekwencja poszerzania sie spolecznego swiata dziecka. Dla doroslych uczestnictwo w grupach rowiesniczych zapewnia nie tylko sposob spedzania wolnego czasu w przestrzeni domowej i publicznej. Umozliwia takze doskonalenie umiejetnosci niezbednych w pracy zarobkowej i w zyciu publicznym oraz podtrzymuje osiagnety status spoleczny. Siec nieformalnych powiazan miedzy uczestnikami grupy moze byc wykorzystana w karierze zawodowej czy spolecznej. Wplyw grup rowiesniczych, w ktorych uczestnicza doroshi i mlodzi, przeklada sie rowniez na sfera prywatna, poczynsz od wzorow doboru partnera, kojarzenia par, az po organizacje zycia rodzinnego i wychowanie dzieci. W grupie rowiesniczej ksztaltuja sie przekonania dotyczace pozadzanych relacji wewnatrzrodziny, podzialu obowiazkow w gospodarstwie domowym i w opiece nad dziecmi.

Placowki edukacyjno-wychowawcze

W szkole dziecko nabywa nowe umiejetnosci w zakresie wspolpracy z innymi dziecmi. Przez rygory porzadkujace aktywnosc grupy poznaje dyscypline organizacyjna. Placowki edukacyjne moga lagodzić deficyty obserwowane u dzieci, jak rowniez bezposrednio lub posrednio uzyskiwac wiedze o przebiegu procesu socjalizacji w rodzinie, interweniujać w przypadku zachowan patologicznych, prowadzacych do dysfunkcji socjalizacyjnych. Szkoła dostarcza pewnych i rzetelnych informacji o swiecie, uzyskanych w wyniku badan naukowych, zapewniajac tym samym nabywanie koniecznych i niezbednych kompetencji kulturowych, ktore podlegaja testowaniu i porownywaniu. Istotna jest funkcja wychowawcza szkoly, ktorej celem jest wyksztalcenie tych cech osobowosci ucznia, ktore umozliwia mu w przyszlosci aktywny, samodzielny udzial w roznych sferach rzeczywistosci. Szkoła jako instytucja propaguje ponadto wartosci, na ktore w danym momencie historycznym kladzie sie szczegolny nacisk w spoleczenstwie.

Media

Świat internetu, prasy, radia, telewizji, dostarcza różnych treści swoim odbiorcom. Ma realny wpływ na zachowania w sferze prywatnej i publicznej. Dostarcza nowych wzorców zachowań. Pełni tym samym funkcję edukacyjną. Z drugiej jednak strony dostarcza uproszczone wzorce i kształtuje nierealistyczne pragnienia. Oddziaływanie mediów zostało wzmocnione w czasach nam współczesnych poprzez ich umasowienie i usieciowienie. Szczególnie to ostatnie zjawisko zmieniło formę przekazu medialnego i rozszerzyło liczbę podmiotów mogących oddziaływać na innych (np. media społecznościowe jako rozszerzenie grup rówieśniczych, w których wiek przestaje mieć znaczenie, lub blogi, które zmieniają społeczne znaczenie bycia np. dziennikarzem lub pisarzem). Możliwość procesu socjalizacji poszerzają się, ale jednocześnie właściwa socjalizacja jest utrudniona. Umasowienie i usieciowienie powoduje bowiem demokratyzację dostępu do tzw. złych treści, odsyła do lamusa dawne autorytety i rozmywa mechanizm uwiarygodniania informacji.

Słownik

grupa społeczna

zbiór jednostek o tożsamości zbiorowej, której towarzyszą kontakty, interakcje i stosunki społeczne w jej obrębie, częstsze i bardziej intensywne niż z osobami z zewnątrz; zbiorowość ludzi (co najmniej trzy osoby), pomiędzy którymi występuje więź, a powiązane w obrębie grupy role służą realizacji wspólnych celów

internalizacja

mechanizm i zarazem proces przyjmowania ze środowiska społecznego i uznawania za własne poglądów, norm, wartości, wzorów zachowań, postaw w stosunku do świata rzeczy i ludzi

konformizm

(z łac. *conformo* – nadaję kształt); w pierwszym znaczeniu to zmiana zachowania pod naciskiem faktycznym lub wyobrażonym innych osób; w drugim – podporządkowanie zasadom, regułom obowiązującym w zbiorowościach lub w całym społeczeństwie

nonkonformizm

krytyczna postawa wobec zasad, reguł obowiązujących w zbiorowościach lub w społeczeństwie i idące w ślad za nią, zachowanie odmienne od powszechnie przyjętego; za tą postawą stoi odmienny system wartości uznawanych i podtrzymywanych przez podmiot

osobowość

właściwa danej osobie, zorganizowana struktura motywacji, właściwości, cech, postaw i kompetencji działania, będącą biograficznym wynikiem radzenia sobie jednostki z wymogami środowiska i własnego organizmu

rola społeczna

względnie trwałe, spójne oczekiwania, jakie wobec podejmującego rolę członka ma zbiorowość społeczna

socjalizacja

(z łac. *socialis* – społeczny, towarzyski); uspołecznienie, proces nabywania przez podmiot umiejętności (a przede wszystkim przyswajania systemu wartości, norm i wzorów zachowań akceptowanych i podtrzymywanych przez zbiorowość lub społeczeństwo); proces, w którym jednostka, ze swoimi specyficznymi biologicznymi i psychicznymi dyspozycjami, staje się dojrzała społecznie; w jego wyniku zostaje wyposażona w dynamicznie podtrzymywane w okresie całego życia zdolności i umiejętności skutecznego działania w obrębie całego społeczeństwa (jak i w poszczególnych jego elementach); jednocześnie jest to proces powstawania i rozwoju osobowości zachodzący we wzajemnej zależności ze społecznie przekazywanym środowiskiem socjalnym i materialnym

socjalizacja odwrócona

przekazywanie umiejętności, wiedzy, ale także wartości i norm starszemu pokoleniu przez dzieci i młodzież; wynika z tempa rozwoju społecznego, głównie w zakresie technologii; pojawiają się nowe urządzenia, procesy, procedury i zjawiska, których dorośli nie mają już szansy przyswoić, tak jak ich dzieci i wnuki, w trakcie socjalizacji pierwotnej

socjalizacja pierwotna

inaczej: podstawowa, faza procesu socjalizacji, w której dziecko nabywa podstawowe kompetencje kulturowe: umiejętności komunikacyjne, wiedzę, normy, wartości i wzory działania oraz uczy się roli dziecka i rozpoznaje role tak zwanych znaczących innych (rodziców, dziadków i innych osób z najbliższego kręgu rodzinnego)

socjalizacja wtórna

faza procesu socjalizacji, w której dziecko jest wprowadzane w różne wymiary życia społecznego, nabywa wiedzę niezbędną do pełnienia różnorodnych ról społecznych; przyjmuje się, że socjalizacja wtórna rozpoczyna się, kiedy dziecko uzyskuje zdolność uogólniania właściwości członków grup i reguł działania (tzw. uogólniony inny)

uogólniony inny

generalizacja cech grupy, postaw jej członków, w procesie kształtowania jaźni (wg G.H. Meada)

Schemat

Polecenie 1

Zanim zapoznasz się ze schematem, pomyśl, jakie czynniki wpłynęły na ciebie jako osobę. Co miało wpływ na twoją socjalizację? Czy zauważasz elementy, które mogą być nietypowe dla ogółu społeczeństwa?

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 1

Stwórz schemat uwzględniający czynniki występujące w twojej szkole, wpływające na przebieg procesu socjalizacji.

- Socjalizacja
 - Czynniki 1
 - Wpływ na socjalizację
 - Czynniki 2
 - Wpływ na socjalizację

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Ćwiczenie 2

Wskaż wśród wymienionych niżej podmiotów te, które zaliczamy do czynników socjalizacji.

- Onet.pl
- Telewizja Polska Program 1
- Urząd Normalizacji Miar i Wag
- Rodzina państwa Kowalskich, zamieszkała w Kutnie przy placu Wolności 1/3
- Domy Towarowe Centrum sp. z o.o.
- Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej

Ćwiczenie 3

Zdecyduj, które stwierdzenia są prawdziwe, a które fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Grupy tworzone na portalach społecznościowych mają charakter grup rówieśniczych.	☐	☐
Socjalizacja zawsze przebiega według schematu: starszy nauczyciel – młodszy wychowanek.	☐	☐
Socjalizacja w grupach rówieśniczych jest prowadzona tylko do 5. roku życia.	☐	☐
Im starszy jest wychowanek, tym liczniejsze są podmioty wyposażające go w umiejętności i wiedzę niezbędną w dobrym funkcjonowaniu w różnych wymiarach społecznego życia.	☐	☐
Osoby niespokrewnione z dzieckiem mogą brać udział w socjalizacji dziecka na etapie socjalizacji pierwotnej.	☐	☐

Prasę i blogi internetowe zaliczamy do tej samej grupy czynników socjalizacji.

Ćwiczenie 4

Ćwiczenie 5

Przeanalizuj wykres i wykonaj ćwiczenie.

Źródło: oprac. na podst. CBOS, *Opinie Polaków o wychowaniu i roli szkół w procesie wychowawczym*, Komunikat z badań, BS/121/2009, cbos.pl [online, dostęp: 10.07.2020].

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Zapoznaj się z fragmentem artykułu i wykonaj ćwiczenie.

” Mateusz Albin

Obowiązek szkolny można spełnić w domu. Coraz więcej rodziców decyduje się na edukację domową

Czym jest edukacja domowa? System znany w USA jako „homeschooling” najczęściej polega na przejęciu przez rodzica obowiązku kształcenia dziecka, oraz edukacji w miejscu zamieszkania. Zwolennicy tej metody powołują się na art. 48 Konstytucji RP, który pozwala na wychowanie dzieci zgodnie z własnymi przekonaniami. W Polsce nauczanie dziecka w domu jest możliwe od 1991 roku, zgodnie z ustawą o systemie oświaty, która pozwoliła na edukację dziecka poza instytucjonalną szkołą. Zgodnie z przepisami opiekunowie zgodnie z własnymi przekonaniami mogą wyznaczyć cele kształcenia. Aby jednak było to możliwe konieczna jest zgoda dyrektora placówki, do której zapisany jest uczeń, a on sam ma obowiązek zdawania egzaminów klasyfikacyjnych po każdym roku nauki. (...) Podobnie jak jego koledzy uczący się w szkolnych ławkach, dziecko edukowane w domu otrzymuje po klasyfikacji świadectwo ukończenia danej klasy. Oczywiście nie zamyka to mu drogi do uczestniczenia w zajęciach, które odbywają się w szkole. Jedyny stopień, który na jego świadectwie się nie pojawia to ocena z zachowania.

Źródło: Mateusz Albin, *Obowiązek szkolny można spełnić w domu. Coraz więcej rodziców decyduje się na edukację domową*, 18.02.2015 r., dostępny w internecie: serwisy.gazetaprawna.pl [dostęp 14.07.2020 r.].

Ćwiczenie 7

Zapoznaj się z grafikami i wykonaj polecenie.

Plakat z kampanii społecznej „Równość zaczyna się w domu” zorganizowanej przez Centrum Praw Kobiet, autorstwa agencji Dziadki Do Orzechów.

Źródło: Centrum Praw Kobiet, dostępny w internecie: cpk.org.pl [dostęp 14.07.2020 r.], tylko do użytku edukacyjnego.

Plakat z kampanii społecznej „Równość zaczyna się w domu” zorganizowanej przez Centrum Praw Kobiet, autorstwa agencji Dziadek Do Orzechów.

Źródło: Centrum Praw Kobiet, dostępny w internecie: cpk.org.pl [dostęp 14.07.2020 r.], tylko do użytku edukacyjnego.

Plakat z kampanii społecznej „Równość zaczyna się w domu” zorganizowanej przez Centrum Praw Kobiet, autorstwa agencji Dziadek Do Orzechów.

Źródło: Centrum Praw Kobiet, dostępny w internecie: cpk.org.pl [dostęp 14.07.2020 r.], tylko do użytku edukacyjnego.

Zapoznaj się z fragmentem tekstu i wykonaj ćwiczenie.

” Peter L. Berger, Thomas Luckmann

Społeczne tworzenie rzeczywistości

Każda jednostka, rodząc się, wchodzi do obiektywnej struktury społecznej, w której napotyka innych, decydujących o jej socjalizacji. (...) Tak więc rodząc się, wchodzi ona nie tylko do obiektywnej struktury społecznej, ale także do obiektywnego społecznego świata. Znaczący inni, którzy pośredniczą w przekazaniu tego świata, podczas tej mediacji zmieniają go. Wybierają pewne aspekty stosownie do własnego umiejscowienia w strukturze społecznej, a także ze względu na własną jednostkową szczególność, wynikającą z biografii. Do jednostki dociera świat społeczny przefiltrowany przez ten podwójny wybór. Tak więc dziecko klasy niższej nie tylko przyswaja sobie spojrzenie na świat społeczny typowy dla tej klasy, ale także szczególny koloryt tego świata, przekazany mu przez rodziców (czy inne osoby, które decydowały o jego socjalizacji pierwotnej).

Źródło: Thomas Luckmann, Peter L. Berger, *Społeczne tworzenie rzeczywistości*, Warszawa 1983, s. 204.

Dla nauczyciela

Autorka: Justyna Szymańska

Przedmiot: wiedza o społeczeństwie

Temat: Czynniki socjalizacji

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy i rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

I. Człowiek i społeczeństwo.

Uczeń:

5) wyjaśnia charakter procesu socjalizacji; podaje przykłady wpływu społecznego w różnych dziedzinach życia; analizuje przypadki oraz przedstawia zalety i wady konformizmu i nonkonformizmu.

Zakres rozszerzony

II. Różnorodność kulturowa.

Uczeń:

3) porównuje modele socjalizacji charakterystyczne dla własnej grupy wiekowej i pokolenia rodziców; wyjaśnia zjawisko socjalizacji odwróconej.

Kształowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- wyjaśnia charakter procesu socjalizacji oraz socjalizacji odwróconej;

- analizuje przypadki konformizmu oraz nonkonformizmu;
- wskazuje zalety i wady konformizmu i nonkonformizmu;
- ocenia, jak poszczególne czynniki wpływają na przebieg socjalizacji oraz jakie miały znaczenie dla różnych pokoleń.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Przebieg lekcji

Faza wstępna:

1. Na poprzednich zajęciach klasa została podzielona na cztery grupy. Każda z nich ma przygotować prezentację dotyczącą wpływu przydzielonej instytucji na socjalizację jednostki:

- grupa I – rodzina;
- grupa II – grupy rówieśnicze;
- grupa III – placówki edukacyjno-wychowawcze;
- grupa IV – media.

Prezentacje powinny zawierać przede wszystkim materiały wizualne: zdjęcia, filmy, schematy itp. i trwać nie dłużej niż 5 minut.

2. Przedstawienie tematu „Czynniki socjalizacji” i celów zajęć.

3. Uczniowie tworzą definicje pojęć: socjalizacja pierwotna, wtórna i odwrócona. Pracują metodą śnieżnej kuli. Najpierw w parach przygotowują swoje propozycje, następnie łączą się w czwórki, weryfikują pomysły i tworzą wspólną wersję definicji. W kolejnych krokach łączą się w coraz liczniejsze grupy, aż powstaną ogólnoklasowe definicje pojęć.

Faza realizacyjna:

1. Uczniowie zapoznają się z fragmentem sekcji „Przeczytaj” dotyczącym czynników socjalizacji. Następnie prowadzą dyskusję na temat: Czy internet można traktować jako odrębny czynnik socjalizacji? Wybrana osoba przedstawia wnioski.

2. Przedstawienie uczniowskich prezentacji. Po każdej z nich pozostali uczniowie mogą zadawać pytania prelegentom, uzupełniając notatki.

3. Praca ze schematem interaktywnym. Uczniowie w parach przygotowują odpowiedzi na pytania zawarte w poleceniu i prezentują je na forum klasy.

4. Następnie cały zespół klasowy zapoznaje się ze schematem interaktywnym i wspólnie wykonuje dołączone do niego ćwiczenie.

Faza podsumowująca:

1. Uczniowie wykonują ćwiczenia interaktywne z sekcji „Sprawdź się” wskazane przez nauczyciela. Wspólne omówienie odpowiedzi.

2. Omówienie przebiegu zajęć, wskazanie mocnych i słabych strony pracy uczniów, udzielenie im informacji zwrotnej.

Praca domowa:

Napisz krótką notatkę, uwzględniając w niej najistotniejsze informacje dotyczące zagadnień poruszanych na zajęciach.

Materiały pomocnicze:

Piotr Sztompka, *Socjologia*, Warszawa 2002.

Tomasz Szlendak, *Socjologia rodziny. Ewolucja, historia, zróżnicowanie*, Warszawa 2012.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimediu:

Uczniowie mogą przed lekcją zapoznać się z multimediu z sekcji „Schemat interaktywny”, aby aktywnie uczestniczyć w zajęciach i pogłębiać swoją wiedzę.